

6. Külső tulajdonságra utalók: Balog, Ballagó, Barna, Csonka, Deli, Fejes, Fekete, Kis, Kopasz, Nagy, Sánta, Sötét.
7. Növénynevekből alakultak: Kása, Répás, Rózsa, Rózsás.
8. Állatnevekből alakultak: Bagó, Farkas, Kánya, Sas, Varjas.
9. Világos etimológiájú, de beoszthatatlan nevek: Bor, Császár, Hajnal, Karácsony, Keresztes, Palotás.
10. Ismeretlen etimonú vagy idegen nevek: Kara, Kátyus.

Az 1578. évi defterben és Tömörkény műveiben egyaránt előforduló nevek gyakorisági sorrendje a következő.

Tóth	77	Keresztes	6	Pálfy	3
Nagy	69	Molnár	6	Sári	3
Szabó	29	Soós	6	Vecseryés	3
Kis	28	Tatár	6	Ábrahám	2
Varga	23	Jakab	5	Kelemen	2
Vas	15	Kovács	5	Sánta	2
Boros	10	Kucsora	5	Csuka	1
Népszáros	10	Olajos	5	Gál	1
Farkas	9	Hegedűs	4	Magyari	1
Fekete	9	Katona	4	Miklós	1
Balog	8	Joó	3	Mihály	1
Somogyi	8	Kara	3	Szekeres	1
Császár	6	Kun	3		

Mindezekből azt láthatjuk, hogy Tömörkény tudatosan vagy ösztönösen kereste azokat a családneveket, amelyek Szeged környékén gyakoriak, és törzsökösöknek tekinthetők, már régóta ismertek és használtak a nép széles rétegeiben.

VITÁNYI BORBÁLA

MAGYAR POPEGYÜTTESEK NEVEI

E dolgozat az összegyűjtött és feldolgozott nagy mennyiségű névadat ellenére sem ad teljes képet a magyar popegyüttesek névhasználatáról. A nevek viselőit ugyanis nem kérdeztem meg névválasztásuk okairól, s így bizonyos szempontból fejtegetéseim elméletiek maradnak. A neveket az Illés együttes megalakításától (1960.) napjainkig (1981.) gyűjtöttem össze, s a közben feloszlott együttesek neveit is szerepeltettem. (A szerző nem vehette figyelembe a TARDOS PÉTER által összeállított Rock lexikon 1982-ben megjelent kiadásának adatait, mivel kéziratát még 1981-ben nyújtotta be a szerkesztőséghez. — Szerk.)

Az összegyűjtött 63 nevet először betűrendben sorolom föl.

Apostol	Hadirock	Omega
Aréna	Hangár	Oxygén
Beatrice	H.I.T.	Pantha Rhei
Benkó Dixieland	Hobo Blues Band	P. Box
Bergendy	Hungária	Piramis
Beton	Illés	P. Mobil
BMW	Kaláka	Rákfogó
Bojtorján	Karthago	Reflex
Color	Kaszakó	Rockwell
Corpus	Kati és a Kerek Perc	Rolls
Corvina	Korál	Skorpió
Delfin	Kormorán	Syrius
Dinamit	Locomotiv GT	100 Folk Celsius
East	Metró	Szerpentin
EDDA Művek	M 7	Taurus
Express	Mini	The Bluegrass Pilgrim Band
Fonográf	Molnár Dixieland	Tolcsvay
Fórum	Neoprimitiv	Tűzkerék
Gemini	Óceán	Ungár
GM 49	Old Boys	V 73
		Vízöntő
		V. Moto-Rock
		Y

A neveket elsősorban jelentésük alapján próbálom rendszerezni, de természetesen figyelembe veszem a név funkcióját, eredetét, motíváltóságát is.

A/ Többszörös motíváltóságú nevek. Voltaképpen minden nemzetközi és általánosan ismert angol vagy más idegen szó ide tartozik. A lényeg, hogy itthon is sokan ismerjék a szót (szócsoportot), és az esetleges külföldi fellépések során se legyen baj az ottaniak számára idegen hangzású, netán kimondhatatlan névvel. Ezt a csoportot a nevek, illetőleg a bennük levő közsavak alapján több csoportba osztom.

1. Görög és latin eredetű elemeket tartalmazó nevek (természetesen sok közöttük a nemzetközi vándorszó)

a/ Betűnevek: Omega, Y.

b/ Történeti nevek: Apostol, Aréna, Corvina, Fórum, Pantha Rhei, P. Mobil, Skorpió, Syrius, Taurus, Karthago (ez utóbbi a helységnevek közé is kerülhetne, ha minimális valószínűsége lenne a tagok tunéziai illetőségének).

c/ Egyéb: Color, Corpus, Delfin, Express, Fonográf, Gemini, Korál, Neoprimitiv, Óceán, Oxygén, Piramis, Reflex, Szerpentin, s félig-meddig tartozik ide a Locomotiv GT. A Dinamit görög elemekből álló szó, de talán már a magyar szókincsbe tartozik.

2. Angol szavak

a/ Márkanevek: Rockwell, Rolls (Rolls Royce)

b/ Egyebek: East, Hobo Blues Band, Old Boys, The Bluegrass Pilgrims Band, P.Box (ez talán az A/1.b-be is kerülhetett volna, ugyanis a Pandora's Box rövidítése).

3. Francia eredetű szó a Beton, Hangár, Metró, Mini, de mindegyik teljesen megmagyarosodott, így a magyar közszavak közé sorolom őket.

4. Német márkanév: BMW (Bayerische Motorwerke)

5. Hipermotivált vagy több nyelv szerint is értelmezhető név a H. I. T., amely az együttes tagjai szerint a Hasonlóságok és Igazságok Találkozása rövidítéséből ered, de magyar főnév, valamint angol ige és főnév is. Hipermotiválnak tartom a bennük levő szójáték miatt a V Moto-Rock (elődjét, a V-73-at a Volán Tröszt támogatta), Rocktáv és Beatrice nevet (az utóbbiban a beat szó található elrejtve).

Érdekességként megjegyzem a fentiek ortográfiájáról, hogy a görög—latin nevekben (a Color és Corpus kivételével) a magyar írásmód az uralkodó, míg az angol neveknél az eredeti írásmódot tartották meg.

B/ Személynevek

Az együttes vezetője — a cégtulajdonoshoz hasonlóan — mintegy nevével garantálja a minőséget (rosszabb esetben csak a könnyű megjegyezhetőséget). Rock-együttes alig tartozik ebbe a csoportba, s az utóbbi időben még a (popon belül) más műfajt képviselő társulások is inkább a többszörösen motivált neveket választják. Éppen a motiválatlansága miatt a „személynév alatt futásnak” nálunk kevés híve van. (A „Som Lajos Band” valóban kevésbé jól cseng, mint a „Ginger Baker Army” vagy a „Jeff Beck Band”.) Végül is tehát ebbe a csoportba tartozik a Bergendy, Illés, Tolcsvay és az Ungár elnevezésű együttes. Valamint talán mint különleges eset a GM 49, amelyben a betűk a szólógitáros nevének (Galla Miklós) kezdőbetűi, a szám pedig valószínűleg születési évszáma (1949.). — A személynevektől való idegenkedés egyben arra is utal, hogy a rock kevésbé szolisztikus műfaj, mint például a jazz.

C/ Magyar közszavak közé kell sorolni a francia eredetű szavak között megemlített Beton, Hangár, Metró és Mini neveket. Ezek mellett

azonban főként a jobb híján „akusztikus hangszeren” játszóknak nevezett együttesek tartoznak ide, de némelyikük a pop határán mozog. Country-zenét játszik a Bojtorján, Kaláka, Kormorán és Vízöntő, hard-rock, illetve disco-rock műfajban a Tűzkerék meg a Kati és a Kerek Perec, jazz-rockot a Rákfogó és a Kaszakó.

D/ Keverékneveknek nevezem a fentebbi típusok összeházasítása révén keletkezetteket, s szerintem a következők tartoznak ide: Benkó Dixieland és Molnár Dixieland (a B/ és A/ típusok keverékéből), Hadi-rock (A/ és B/ típus), EDDA Művek (A/ és C/ típus) és talán még a már említett Kati és a Kerek Perec (B/ és C/ típus, mivel az énekesnő Nagy Katalin).

E/ Helynévről egyetlen együttes elnevezésekor beszélhetünk (Hungária), helységről pedig — tudomásom szerint — egyetlen esetben sem, hacsak néhány falusi, nyilvánosságához alig jutó együttes nem választott ilyen nevet. (Létezik ellenben „Budapest Kamaraegyüttes”, „Debreceni Jazzegyüttes” stb.) Ennek oka egyrészt a kevéssé slogan-szerű névben keresendő (jóllehet Budapest nevét azért legalább Közép-Európában ismernék — távolabbra meg aligha jutnak el együtteseink). Másrészt abban látom az okot, hogy a névadók eleve őríznek attól, hogy zenéjük „provinciális” színben tűnjék fel. Érdemes megjegyezni, hogy nemcsak olyan nagy országban, mint az Amerikai Egyesült Államok, található helységr-, illetve tájneves pop-gruppok (Chicago, Kansas, Boston, New York Dolls, Detroit Spinners, Ohio Players stb.), hanem közeli kisebb államokban is (Stern Combo Meissen, Silesian Blues Band stb.).

Mindenképpen perifériális területe a névtannak a zenekari együttesek neveinek vizsgálata, mégis megérdemli a figyelmet, mivel nagyon sokan ismerik, használják ezeket a neveket, s különösen a fiatalabb korosztályra igen nagy hatással vannak.

TERÉNYI NÁNDOR

ÁLLATNEVEK A RÁBAKÖZI MIHÁLYIBÓL

Az alább olvasható mihályi állatnevek egy részét más szempontú nyelvjárásgyűjtéseim orvanyagaként jegyeztem föl, nagyobbik részét 1981 végén mihályi felső tagozatos iskolások gyűjtötték családjukban